

KORKUT ATA TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Uluslararası Dil, Edebiyat, Kültür, Tarih, Sanat ve Eğitim Araştırmaları Dergisi

The Journal of International Language, Literature, Culture, History, Art and Education Research

Sayı/Issue 14 (Şubat/February 2024), s. 856-862.

Geliş Tarihi-Received: 26.01.2024

Kabul Tarihi-Accepted: 17.02.2024

Araştırma Makalesi-Research Article

ISSN: 2687-5675

DOI: 10.51531/korkutataturkiyat.1426170

Haçlı Seferlerinden Önceki Bir Haçlı Seferi: 1064 Barbastro Seferi ve Endülüs Müslümanlarına Yapılan İşkenceler

A Crusade Prior to the Crusades: The 1064 Barbastro Campaign and the Persecution of Muslims in Al-Andalus

Fatih SANSAR*

Öz

1064 Barbastro seferi, bilinen ilk Haçlı seferinin başlamasından yaklaşık otuz yıl önce Hristiyan Avrupa'nın Müslüman Endülüs'e karşı yürüttüğü bir Haçlı harekâtıdır. Bu sefer, genel olarak Haçlı seferlerinin ideolojik ve askeri öncüllerinden biri olarak kabul edilir. Ayrıca Avrupa'da Müslümanlara karşı artan düşmanlığın bir göstergesi olarak değerlendirilmektedir. Daha da ileri seviyesi bazı araştırmacılar Barbastro seferini doğrudan Haçlı seferi olarak kabul etmektedirler. Bu bakış açısı seferin Haçlı ideolojisi çerçevesinde gerçekleştirildiği ve papanın aktif desteğiyle Avrupa'nın çeşitli bölgelerinden gelen savaşıların katılımıyla yürütüldüğü gerçeğine dayanmaktadır.

Barbastro seferi, şiddetli çarpışmaların ardından Müslüman nüfusun büyük bir bölümünün trajik şekilde katledilmesi ve köleleştirilmesi ile sonuçlanmıştır. Bu olaylar Haçlıların savaş anlayışının ve dini çatışmaların acımasız doğasını yansıtmaktadır. Ancak Hristiyanların bu işgal hareketi bir yıl kadar sürmüş ve Barbastro şehri tekrar Müslümanların hâkimiyeti altına girmiştir. Makalenin odak noktası 1064 yılında gerçekleşen Barbastro seferinin Haçlı seferi kapsamında değerlendirilebilirliğini sorgulamak üzerinedir. Makale bu bağlamda dönemin Avrupa'sında Müslümanlara karşı gelişen düşmanlığın ve Haçlı ideolojisinin oluşum süreçlerine de ışık tutmayı amaçlamaktadır. Ayrıca makalede Müslüman nüfusa yönelik gerçekleştirilen zulümler hakkında bilgiler verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Haçlı Seferleri, Barbastro, Endülüs, İspanya.

Abstract

The 1064 campaign to Barbastro, occurring approximately thirty years prior to the commencement of the well-known First Crusade, represents a Crusading campaign conducted by Christian Europe against Muslim Andalusia. This campaign is generally considered one of the ideological and military precursors to the Crusades. Furthermore, it is interpreted as an indicator of the growing animosity towards Muslims in Europe. Some researchers even categorize the Barbastro campaign directly as a Crusade. This perspective is grounded in the fact that the campaign was conducted within the framework of Crusading ideology and executed with the active support of the Pope, drawing combatants from various regions of Europe.

* Dr., Bağımsız Araştırmacı, e-posta: fsansar@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-3719-3235.

The campaign of Barbastro culminated in violent clashes, tragically resulting in the large-scale massacre and enslavement of the Muslim population. These events reflect the brutal nature of the Crusaders' approach to warfare and religious conflicts. However, this Christian occupation endeavor lasted only about a year, after which the city of Barbastro reverted to Muslim control. The focal point of this article is to question the categorization of the 1064 Barbastro campaign within the scope of the Crusades. In this context, the article aims to shed light on the processes of developing hostility towards Muslims and the formation of Crusading ideology in Europe during this period. Additionally, the article will provide information about the atrocities committed against the Muslim population.

Keywords: The Crusades, Barbastro, Al-Andalus, Spain.

Giriş

Orta Çağ Avrupa tarihinde Haçlı seferlerinin oldukça önemli bir yere sahip olduğu şüphesiz bir gerçektir. Avrupa ve Orta Doğu tarihinde derin izler bırakan bu seferler Hristiyanlar ile Müslümanlar arasında asırlar boyunca sürececek olan etkileşim ve çatışmaların fitilini ateşlemiştir. Haçlı seferleri hareketinin başlangıcı ve gelişim sürecini şekillendiren olaylar üzerine akademik camiada süregelen tartışmalar bulunmaktadır. Bu bağlamda nedenleri aşağıda görüleceği üzere 1064 yılında gerçekleşen Barbastro seferi ayrı bir yere sahiptir.

VIII. yüzyılda İber Yarımadası'nın hemen tamamının Musa b. Nusayr ve Târik b. Ziyâd'ın önderliğindeki Müslüman fatihlerce fethedilmesi bölgede siyasi, dini ve kültürel çatışmaları da beraberinde getirdi. Zira Hristiyanların sonraki süreç içerisinde bölgedeki varlıklarını tekrar kazanmaya çalışmaları kaçınılmazdı ve nitekim öyle de oldu. Zamanla iki dini grup arasındaki çatışma daha da belirgin bir duruma geldi. XI. yüzyıla gelindiğinde bölgedeki Müslüman birliği parçalanarak yerini adına Tavâif-i Mülûk denilen irili ufaklı çok sayıda devletçiklere bıraktı. Bu durum Müslümanların zayıfladığının apaçık bir göstergesiydi. Elbette Hristiyan krallıkların düşmanlarının bu zayıflığını görmezden gelmeleri beklenemezdi. Dolayısıyla topraklarını genişletme arzularının önünde çekinecekleri bir durum olmayan Hristiyanlar Aragon Kralı Sancho Ramirez önderliğinde harekete geçti. Bu minvalde Hristiyan Avrupa'nın Müslümanlara karşı artan düşmanlığı ve askeri hırslarını yansıtan Barbastro seferi gerçekleştirildi.

Birinci Haçlı Seferi'nden yaklaşık otuz yıl önce gerçekleşen Barbastro seferinin Haçlı seferleri ile olan ilişkisi tarihçiler arasında önemli bir tartışma konusu olmuş durumdadır. Öyle ki, bazı tarihçiler zikredilen bu seferi doğrudan bir Haçlı seferi olarak kabul ederken bazı tarihçiler de Haçlı seferleri olmadığını ancak onun ideolojik ve askeri bir öncüsü bir prototipi olarak kabul etmektedirler. Bu yaklaşımların irdelenmesi Haçlı seferlerinin başlangıç tarihinin anlaşılması açısından oldukça önem arz etmektedir.

Barbastro Seferi ve Müslümanlara Yapılan İşkenceler

Barbastro (Barbaştro), Endülüs'ün kuzey sınırını oluşturan ve stratejik bir konumda yer alan önemli şehirlerinden birisidir (Hacci, 2017, s. 469). Bu şehir Endülüs'teki korunaklı askeri üslerden birisi olmakla birlikte Hristiyanların Reconquista¹ idealleri kapsamında Zaragoza'yı ele geçirebilmeleri için önceden işgal etmeleri gereken yerlerden birisidir (Hacci, 2017, s. 469; Chaytor 1933, s. 37). Barbastro şehri, seferin gerçekleştirildiği esnada Hudoğullarından el- Muzaffer lakabıyla bilinen Ebû Âmir Yusuf Hüsâ muddevle'nin idaresinde bulunuyordu (Hacci, 2017, s. 470). XI. yüzyıl bilindiği üzere Avrupa ve İslam dünyası arasındaki ilişkiler açısından dönüşümün ve çatışmanın

¹ Reconquista, Endülüs'te Müslüman yönetiminin sona erdirilmesini ve onların kontrolündeki toprakların Hristiyan krallıklar tarafından geri alınma sürecini ifade eder. Reconquista süreci hakkında detaylı bilgi için bkz. (Şeyban, 2010)

yoğun yaşandığı bir dönemdi. Bu dönemde Hristiyan Avrupa, İslam'ın yayılması karşısında bir direnç göstermeye başlamış ve bu durum Haçlı seferlerinin habercisi niteliğindeki askeri harekâtlara yol açmıştır. Tam bu noktada Barbastro seferi bu dönemin karakteristik özelliklerini yansıtan önemli bir askeri harekâttir. Barbastro seferi, Hristiyan Avrupa'nın Müslüman Endülüs'e karşı giriştiği ilk büyük askeri harekât olma özelliğini taşımakta ve dönemin dini ve politik çatışmalarını temsil etmektedir.

Barbastro seferi, Kutsal Topraklara yapılan ilk Haçlı seferi ile benzerlikleri nedeniyle birçok tarihçinin ilgi odağında olmuştur. Seferin amacı Endülüs'ün tekrar ele geçirilmesi sürecinde stratejik olarak önemli bir konumda bulunan Müslüman hâkimiyetindeki Barbastro şehrini ele geçirmek ve böylece bölgedeki Hristiyan varlığını güçlendirmektir. Bu bağlamda Müslümanlar karşısında Aragon Krallığını herhangi bir istila hareketine karşı korumak ön plana çıkmaktadır (Bishko, 1980, s. 55). Burada Aragon Krallığı'nın korunmasına neden olan şey Müslümanlar ile yapılan Graus savaşında Aragon cephesindeki yenilgi ve Kral I. Ramiro'nun öldürülmesidir (Arteta, 1963b, s. 6). Zira Aragon kralı, papadan Müslümanlara karşı yardım talebinde bulunmuştu (Bernabe ve Eugenio, 1995, s. 7; Lacarra 1975, s. 76) Neticesinde talepler Roma'dan olumlu yönde karşılık bulmuş ve papa Hristiyanları Endülüs'te İslam'a karşı mücadeleye çağırmıştı. (Utrilla, 1999, s. 38; Albarrán, 2018, s. 33). Öte yandan Endülüs'ün sahip olduğu zenginliklerin de bu seferin amaçlarından birisi olduğu ifade edilmektedir. (Aristizábal, 2007, s. 81)

Barbastro seferi, Papa II. Alexander'in telkinleri neticesinde Aragon Krallığı, Urgell Kontluğu, Normanlar, Franklar, Aquitaine Düklüğü ve Burgonya olmak üzere çeşitli ülkelere ait unsurların katılımıyla gerçekleştirildi (Lapedra, 2018, s. 304; Rhodes, 2018, s. 64; Bernabe ve Eugenio, 1995, s. 9; Gudiol, 1989, s. 153). Katalan kaynaklara göre Vic piskoposu 1063'lü yıllarda Barbastro seferi için bir sefer yapılmasını planlamıştı. Yine bu kapsamda Katalonya piskoposları, Katalanların önde gelenlerine sefere katılma konusunda teşviklerde bulunmuş ve eğer sefere katılmayacaklarsa da kendi aralarında barışın korunmasını sağlamaları için girişimde bulunmuşlardı (Aristizábal, 2007, s. 82). En nihayetinde yukarıda değinildiği üzere Papa II. Alexander devreye girmiş ve böylece Barbastro seferine güçlü bir destek sağlanmıştı. Papanın sefere dâhil olması ile ilk kez İber Yarımadası'nda papa vasıtasıyla İslam'a karşı müdahaleye yönelik girişimler meydana gelmiş oldu (Martínez, 2021, s. 263). Böylece bir Haçlı birliği oluşturularak dünyada ilk defa bir Haçlı seferi hayata geçirilmiş oldu (Arteta, 1979, s. 6; Lacarra, 1975, s. 76).

Kutsal Topraklara yapılan ilk Haçlı seferinde olduğu gibi Barbastro seferinde de tek bir lider yoktu. (Çekiç, 2020, s. 20) Hristiyan kaynaklar seferin liderliği noktasında açık ve net bilgi sunmaktan ziyade her biri seferin liderliğini farklı yerel figürlere atfetmektedirler (Aristizábal, 2007, s. 85-86). Aragon ordusunun başında Aragon Kralı Sancho Ramirez bulunuyordu (Lacarra, 1972b, s. 257; Velasco, 1882, s. 42-43).² Amato de Montecassino'nun ana kaynak niteliğindeki eserine göre Norman ordusunun başında bir Norman asilzadesi olan Robert Crispin bulunuyordu. (Aristizábal, 2007, s. 85; Haccî, 2017, s. 471) İslam kaynaklarına göre Haçlı ordusunun komutanı el-Baytibîn, el-Baytîn ya da el-Baytîş olarak ifade edilmektedir (Haccî, 2017, s. 471). Modern tarihçilerden Wace'ye göre Robert Crispin dışında başka bir Norman olan Longueville lordu Water Giffard da 1064 yılında Barbastro seferine katıldı. Hatta Geoffery Gaimar'ın kroniğinde Walter Giffard of Longueville'den zikredilen sefere katılmasından ötürü Barbastro'lu Giffard olarak bahsedilmektedir (Aristizábal, 2007, s. 86-87).

² Sancho Ramirez, Barbastro'ya yapılacak sefere ayrıca ilgili olması kuvvetle muhtemeldir. Nihayetinde Barbastro onun krallığının yayılma sınırları içerisindeydi. Dolayısıyla Müslümanlara vurulacak her darbe onun işgal politikasında kolaylaştırıcı bir rol oynayacaktı.

Endülüs dışından gelen bu Haçlı ordusunun Endülüs'teki ilk hedefleri Huesca olmuştu. Ancak buranın kuşatması başarısız olunca oradan asıl hedef olan Barbastro'ya yöneldiler. Barbastro şehrine yürüyen Hristiyan ordusundaki asker mevcudiyetinin kırk binden daha fazla olduğu belirtilmektedir. Hristiyanlar kuşatma altına aldıkları Barbastro çevresinde yaklaşık kırk gün kadar kamp kurmuşlardı. Kırk günlük kuşatma neticesinde Müslüman cephesindeki gıda stoğunda azalmaların yaşanması düşman kuvvetlerin hırsını daha da körükledi. Müslümanlar şehrin savunmasında her ne kadar ölümüne bir direniş sergileseler de su kanallarının Hristiyanlarca bulunup kesilmesi üzerine daha fazla direniş gösteremediler. Su kanallarının Müslüman cephesindeki bir hain tarafından Hristiyanlara gösterildiği de rivayet edilmektedir (Haccî, 2017, s. 471-473). Gıda sıkıntısından sonra su kanallarının da kesilmesi susamış durumda olan Müslümanları çaresizce teslim olmaya zorladı (Jones, 2019, s. 25).³ Akabinde şehrin şartlı olarak teslim edilmesi teklif edilse de Hristiyanlarca bu teklif kabul görmedi. İşgal edilen şehirde ilk aşamada Müslümanlar mallarıyla birlikte katledilmeye başlandı. Bir süre sonra Müslüman halka eman verildi. Ancak verilen bu söz halkın şehri boşalttığı esnada tutulmadı ve korkunç bir katliam gerçekleştirdiler (Haccî, 2017, s. 472; Guzmán, 1992, s. 299). Böylece Barbastro 1064 yılı itibarıyla İslam'ın elinden alınmış oldu (Laferté, 2013, s. 5; Pieter ve Dozy, 1881, s. 339). Bazı araştırmacılar Endülüs'ün İslam toprağı olmaktan çıkarılması ruhunun bu sefer sonrasında ciddi anlamda bir ivme kazandığını belirtmektedirler (Lapiedra, 2018, s. 304; Jones, 2019, s. 25).

Barbastro'nun düşmesi sonrasında Müslümanlara yapılan zulüm ve işkenceler şiddet ve vahşet açısından anlatılamayacak kadar ağır boyutlardaydı. Müslümanlara karşı öldürme, gasp, tecavüz gibi korkunç eylemlerde bulundular (Haccî, 2017, s. 472). Altı binden fazla Müslüman kılıçtan geçirilerek öldürüldüler (Gudiol, 1978, s. 78). Erkeklerin neredeyse tamamını öldürdüler. Çok sayıda kadın ve kızı esir aldılar zira bunların sayısı saymakla bitmeyecek kadar fazlaydı (Haccî, 2017, s. 474; Gudiol, 1978, s. 78; Bernabe ve Eugenio, 1995, s. 9). Esir kadın ve kızlardan beş bin tanesi seçilerek Bizans imparatoruna hediye edilmek amacıyla vatanlarından koparılıp götürüldüler (Haccî, 2017, s. 476). Bu noktada bir Yahudi'nin Müslüman bir kızı esaretten kurtarmaya çalışması da oldukça dikkat çekicidir. Şöyle ki, Müslümanlar ile huzur içinde yaşayan bir Yahudi, Barbastro faciasından sağ kurtulan ve Müslüman olan eski ev sahibinin kızını esaretten kurtarmak için girişimlerde bulundu. Bu bağlamda Hristiyan bir kontun bulunduğu garnizona giderek kızı serbest bırakması karşılığında ona istediği kadar mücevheratı pazarlık dahi yapmadan vereceğini söyledi. Ancak kont kendi sahip olduğu zenginlikleri Yahudiye göstererek bunların hiçbirine sahip olmasaydım ve sen de bana bunlardan daha fazlasını dahi teklif etseydin sana bu kızı vermezdim diyerek onun teklifini reddetti. Sonrasında kont Müslüman kızdan şarkı söylemesini istedi. Zavallı kız sözlerini anlamayacağı için gözyaşları eşliğinde Arapça ayetler seslendirdi. Hristiyan kont uygunsuz el hareketleriyle Müslüman kızın gözyaşlarını sildi (Gudiol, 1978, s. 79-80). Müslümanlığın onurunu zedeleyen bu rivayetten de anlaşılacağı üzere zikredilen mücevherat göz önünde bulundurulup değerlendirildiğinde Haçlıların bu savaşta kayda değer ganimetler elde ettikleri şüphe götürmez bir gerçektir. Bu bağlamda Haçlılar, Barbastro seferinden sadece dini görev olarak değil aynı zamanda yağma faaliyetlerinde bulunmak suretiyle de maddi anlamda yararlandılar.

Barbastro seferinin çağdaşı olan İbn Hayyan Müslümanlara yapılan zulmü şu ifadeler ile anlatmaktadır: "...Bir kısmı katledilip bir kısmı da çıkan izdihamda öldükten sonra

³ Kuşatma sırasında yaşanan su sıkıntısının şiddeti, şehrin işgal edilmesinin ardından meydana gelen trajik bir olayla daha net bir şekilde anlaşılmaktadır. İşgalin ardından, su kanallarının yeniden açılmasıyla birlikte suya erişim imkânı bulan Müslüman halk adeta soluksuz ve durmaksızın su içmeye başladı ve çok sayıda kadın su içerken hayatını kaybetti. Bkz. (Haccî, 2017, s. 476).

şehir halkından geri kalanlar şehrin kapısı önündeki sahada toplandılar. Korkulu bir şekilde haklarında verilecek hükmü beklemeye başladılar. İçlerinden her ev bark sahibi ailesi ve çocuklarıyla birlikte evine ve vatanına dönsün diye duyuru yaptılar. Bunun için zorlandılar. İzdiham sebebiyle şehirden çıkarken yaşadıkları sıkıntıların bir benzerini tekrar yaşadılar. Şehre tekrar yerleşince müşrikler sultanlarının emriyle kendi aralarında yaptıkları anlaşma uyarınca onları paylaştılar. Onların kendi payına bir ev düşen herkes o evde bulunan aile çoluk çocuk ve eşyaların hepsine sahip oldu. Her dinsiz üstüne musallat edildiği ev sahibine Allah'ın o kimse hakkında yazdığı imtihan kaderine göre hükmediyordu. O evde gördüğü her şeyayı alıyor, gizlediklerini itiraf ettiriyor, zavallı, artık dayanamaz hale gelinceye kadar türlü türlü işkence ediyordu. Çoğu zaman da zavallı Müslüman bu sınıra varmadan ruhunu teslim ediyor ve kurtuluyordu. Bazen de eceli onu bundan daha kötüsü için erteleyebiliyordu. Çünkü o zaman Allah düşmanları onlara işkencenin en acısını tattırmak amacıyla gözleri önünde biçare vaziyette namuslarına dokunmaya susamış görünüyorlardı. Onların gözleri önünde evli bayanlara tecavüz ediyor, bekâr kızlarının bekâretlerini izale ediyorlardı. Onun kocası, ötekinin babası elleri kolları bağlı şekilde kurbanlarla göz göze, içleri parçalanarak bu şeni sahneyi seyrettirmek zorunda bırakılıyorlardı. Onlardan hizmetçisine, uşağına veya eli altında bulunan hayâsız birine bu türlü iğrençliklerin yapılmasına razı olmayanlar onların önüne hizmetçi oğlanlarını ve hizmetçi uşaklarını atar, onlarda onu oyuncak ederlerdi. Dinsizler onlara akla hayale gelmeyecek eziyet ve işkenceler yaptılar." (Haccî, 2017, s. 475-476).

Barbastro Seferinin Haçlı seferi ile İlişkisi

Barbastro seferi, bir Haçlı seferi mi yoksa Haçlı seferinin öncülü mü? Barbastro seferinin Haçlı seferleri ile olan ilişkisinin değerlendirilmesi tarihçiler arasında farklı görüşlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Zira bu sefer, Müslümanlara karşı savaşmak için farklı ülkelerden gelen Hristiyan unsurlarının katılımıyla gerçekleşmişti. Bazı tarihçiler, bu seferi doğrudan bir Haçlı seferi olarak tanımlarken, diğerleri ise onu daha çok Haçlı seferlerinin ideolojik bir öncüsü olarak değerlendirmektedirler. Bu görüş ayrılıklarının temelinde Papa II. Alexander'in Hristiyan Avrupa'ya yaptığı Endülüs'e yönelik savaş çağrısı mektubunun olduğu anlaşılmaktadır. Barbastro seferini bir Haçlı seferi olarak kabul etmeyen gruba göre bu mektubun içeriğinde İspanya'daki Hristiyanların Reconquista sürecine destek içerikli veriler olsa da papanın bu bildirisinde tipik bir Haçlı seferinde olduğu gibi tam kararlı bir tavır sergilemediği belirtilmektedir. Elbette mektupta dini duygulara da atıf yapıldığı kabul edilmektedir. Ancak Kutsal Topraklara yapılan Haçlı seferinde olduğu gibi daha belirgin bir şekilde askeri ve dini hedeflerden bahsedilmediği ileri sürülmektedir (Aristizábal, 2007, s. 92). Bazı araştırmacılara göre ise Barbastro seferinde Birinci Haçlı Seferi'nde olduğu gibi tüm günahların affı sağlanmamış sadece bazı günahların affedileceğine vurgu yapılmıştır. (Jones, 2019, s. 24) Bazı araştırmacılar da mektubun içeriğine göre savaşa katılanların günahlarının affedileceğini ifade etmektedirler (Martín de Eugenio, 1995, s. 9; Durán Gudiol, 1978, s. 75; Runciman, 2008, s. 71). Yine bu seferin hazırlık sürecinde Birinci Haçlı Seferi'nde olduğu gibi batı dünyasında teşvik amaçlı hamaset konuşmaları yapan din adamları yoktu. Bu bağlamda İspanya dışındaki kiliseler, Barbastro seferinin dini faydalarını yayma konusunda önemli bir ilgi göstermemişlerdi (Aristizábal, 2007, s. 51). Bu tür argümanları benimseyen bazı araştırmacılar Barbastro seferini bir Haçlı seferi olarak nitelendirmemektedirler. İngiliz tarihçi Bull, Barbastro seferinin bir Haçlı seferi olma gereksinimlerini karşılamadığını savunan tarihçiler arasındadır. Ona göre seferde dini arzuların ziyade ekonomik arzular ön plandaydı (Aristizábal, 2007, s. 97). R. A. Fletcher, Papa II. Alexander'in günahların kiliseye bağışlanması meselesinin Barbastro seferi ile alakalı olmadığını dolayısıyla bu seferin Haçlı seferi olmadığı görüşünü ileri sürmüştür (Fletcher, 1987, s. 42). Paul Rousset, 1096 yılından önce gerçekleşen Reconquista kampanyalarını Haçlı seferi statüsünde kabul

etmeyerek Barbastro seferini ilk Haçlı seferi olarak değerlendirmemiştir (Aristizábal, 2007, s. 94).

Boissonade, Barbastro seferini ilk büyük Haçlı seferi olarak tanımlamaktadır. Onun analizine göre Barbastro seferi, papalığın Fransız keşişlerin etkisi altında düzenlediği ilk Haçlı seferi olarak kabul edilir. Bu sefer Papa II. Alexander'ın İtalya, Fransa ve İspanya'nın doğusundaki Hristiyan topluluklara Müslümanlara karşı kutsal savaş vaazları yapmasıyla karakterize edilir. Boissonade'ye göre Papa II. Alexander, bu çağrısıyla sadece manevi bir lider olarak kalmadı aynı zamanda seferin finansal yükünü hafifletmek için masrafların sübvansiyonu noktasında da faal rol oynadı (Boissonade, 1923, s. 23-25). Elbette yukarıda da görüldüğü üzere Boissonade'nin argümanları tarihçilerin bu konu üzerinde bir konsensus oluşturmasını sağlamadı. Ancak Boissonade'nin yanı sıra Dozy, Goni Gaztambie, Soldevila ve Menendez Pidal gibi tarihçiler de Barbastro seferinin Haçlı seferleri kategorisinde değerlendirilmesi gerektiğine dair görüş ileri sürmüşlerdir. Bu tarihçiler, papanın Barbastro seferini doğrudan organize etmemiş olmasına rağmen verdiği destek ve teşviklerin seferi Haçlı seferine dönüştürdüğünü kabul etmektedirler. Öte yandan İngiliz tarihçi Lomax, seferin Haçlı seferi statüsüne sahip olup olmadığı konusunda daha çekimser bir tutum sergilemektedir. Lomax ise Barbastro seferini "... belki de Haçlı seferi statüsüne sahip ilk seferdi ancak bu kesin olarak kanıtlanamaz." sözleriyle çekimser de olsa Haçlı seferi olarak görmektedir (Lomax, 1978, s. 36).

Sonuç

1064 yılında gerçekleşen ve Papa II. Alexander'ın müdahalesi ile karakterize edilen Barbastro seferi, standart bir Reconquista çatışması olmaktan çıkarak daha geniş bir dini ve ideolojik mücadele haline gelmiştir. Elbette bu dönüşüm dönemin Avrupa toplumlarında papanın çağrısına yönelik geniş çapta bir ilgi ve karşılık bulmasından kaynaklanmıştır. Nitekim kayda değer bir Hristiyan unsuru bu çağrıya olumlu yanıt vererek sefere katılım sağlamıştır. Bu durum da mücadelenin niteliğinin Haçlı ideolojisi ekseninde şekillendiğini göstermektedir. Hristiyan koalisyonunun oluşturulması ve aktif olarak savaşa katılmaları Barbastro seferinin Haçlı seferlerinin anahtar unsurlarından olan dini ve askeri ölçütleri taşıdığını ortaya koymaktadır. Diğer yandan seferin sonuçları sadece askeri boyutlarla sınırlı kalmamış aynı zamanda Müslümanlara karşı gerçekleştirilen şiddet ve yağma gibi eylemler de Haçlı güçlerinin tipik davranışlarını yansıtmaktadır. Bu bağlamda, Hristiyanlığın kutsal savaş anlayışının gelişiminde kritik bir role sahip olan Barbastro seferinin Haçlı seferlerinin başlangıcı olarak değerlendirilmesi için ciddi argümanlar mevcuttur demek yanlış olmayacaktır. Zira bu argümanlar göz ardı edilemeyecek derecede önemi haizdirler. Son olarak seferin sonucunu Endülüs coğrafyası üzerinde değerlendirdiğimizde bu seferin Reconquista kapsamında önemli bir yere sahip olduğunu gözlemleyebiliriz. Sefer, Müslümanların hâkimiyeti altındaki toprakların geri alınma sürecine ciddi manada katkı sağlamıştır.

Kaynakça

- Albarrán, J. (2018). Al Andalus. İçinde F. G. F. João Gouveia Monteiro (Ed.), *The Kingdom of Navarre, War in The Iberian Peninsula 700-1600*. New York: Routledge Taylor & Francis Group.
- Ayala Martínez, C. de. (2021). *Papado y Guerra Contra el Islam en la Península Ibérica Siglos VIII-XI*. 15(2), 257-269.
- Bishko, C. J. (1980). *Fernando I and the Origins of the Leonese-Castilian Alliance With Cluny*.

- Boissonnade, P. (1923). *Du Nouveau Sur la Chanson de Roland: La Genese Historique, le Cadre Geographique, le Milieu, les Personnages, la Date et L'auteur du Poeme*. Paris: E. Champion.
- Chaytor, H. J. (1933). *A History of Aragon and Catalonia*. Methuen: Print Edition.
- Çekiç, A. (2020). *Kudüs'ün Gölgesinde Eyyûbî-Haçlı İlişkileri 1171-1250 (Savaş, Diplomasi ve Barış)*. Ankara: Gece Kitaplığı.
- Dozy, R. P. A. (1881). *Recherches Sur l'histoire et la Littérature de l'Espagne Pendant le Moyen Age*. Leyde: E. J. Brill.
- Duràn Gudiol, A. (1978). *Ramiro I de Aragón*. Zaragoza: Published by Guara.
- Fletcher, R. A. (1987). *Reconquest and Crusade in Spain c. 1050-1150*. 37, 31-47.
- Guéret-Laferté, M. (2013). *L'Identité Normande dans l'Ystoire de li Normant d' Aimé du Mont-Cassin*. (5).
- Haccî, A. A. (2017). *İslamî Fetihden Gırnata'nın Düşüşüne Kadar Endülüs Tarihi (711-1492)*. İstanbul: İlk Harf Yaymevi.
- Jones, D. (2019). *Crusaders an Epic History of the Wars for the Holy Lands*. an Apollo Book.
- Lacarra, J. M. (1972). *Historia Politica del Reino de Navarra Desde Sus Origenes Hasta Su Incorporacion a Castilla*. Aranzadi.
- Lacarra, J. M. (1975). *Historia del Reino de Navarra en la Edad Media*. Caja de Ahorros de Navarra.
- Lapiedra, E. (2018). *Reconquista Cristiana y Pérdida de al-Andalus en las Fuentes Arabes: Dos Discursos Complementarios*. (13), 296-314.
- Lomax, D. W. (1978). *The Reconquest of Spain*. London.
- Marin-Guzmán, R. (1992). *Crusade in Al-Andalus: The Eleventh Century Formation of The Reconquista as an Ideology*, 31(3), 287-318.
- Martín de Eugenio, L. V. de B. (1995). *La Cruzada de Barbastro y su Influencia Sobre la Formación Delideal del Caballero Cristiano. İçinde II Jornadas de la Orden del Santo Sepulcro*. Zaragoza.
- Martínez de Velasco, E. (1882). *La Corona de Aragon: Páginas de la Reconquista del Año 850 al 1350*. Madrid: Dirección y Administración.
- Runciman, S. (2008). *Haçlı Seferleri Tarihi (F. Işiltan, Çev.)*. Ankara: TTK.
- Şeyban, L. (2010). *Reconquista Endülüs'te Müslüman-Hristiyan İlişkileri*. İstanbul: İz Yayıncılık.
- Ubieto Arteta, A. (1963). *Una leyenda del "Camino" la muerte de Ramiro I de Aragón*. (24).
- Ubieto Arteta, A. (1979). *La Formacion de Aragon*. Zaragoza: Anubar.
- Utrilla, J. F. (1999). *El Nacimiento de Aragon*. Zaragoza: CAI: Caja de Ahorros de la Inmaculada de Aragón.
- Villegas-Aristizábal, L. (2007). *Norman and Anglo-Norman Participation in the Iberian Reconquista c. 1018 – C. 1248 (PhD thesis)*. University of Nottingham.